

Roofvogelinventarisatie Ameland. Broedparen Roofvogels 2015.

Evenals in de voorgaande jaren hebben wij de gegevens van de broedende roofvogels op Ameland in nauwe samenwerking met de medewerkers van Staatsbosbeheer en It Fryske Gea verzameld. De nestkasten van de Kerkuil worden in samenwerking met Jaap Kienstra (Werkgroep Kerkuilen Friesland) gecontroleerd. Dit jaar omvat onze langste reeks 29 jaar. Een dergelijke inventarisatiereeks is bijzonder en wordt steeds waardevoller naarmate zij langer duurt.

Blauwe kiekendief. foto:Johan Krol

Johan Krol. Nes Ameland.
Jan F. de Jong. Buren Ameland.

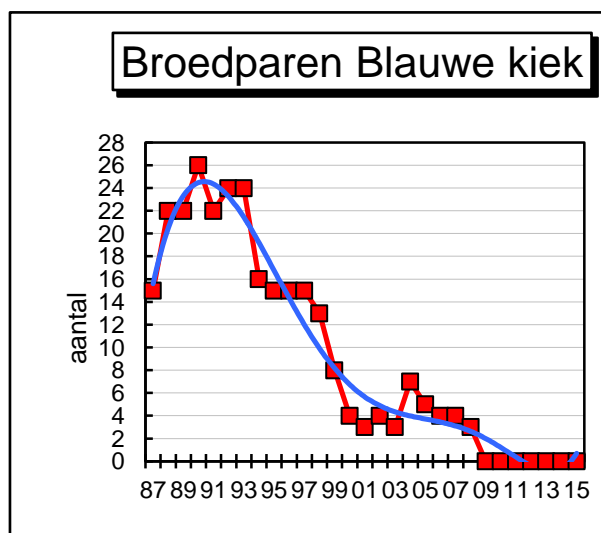
Tabel 1. Overzicht broedparen roofvogels 2015. Broedparen die een mislukte broedpoging lieten volgen door een geslaagde vervolgpoging staan alleen in de kolom 'geslaagd'. Tussen haakjes cijfers 2014.

SOORT	MISLUKT	GESLAAGD	ONBEKEND	TOTAAL
Blauwe kiekendief	0(0)	0(0)	0(0)	0(0)
Bruine kiekendief	7(5)	31(23)	0(4)	38(32)
Kerkuil	5(0)	1(4)	0(0)	6(4)
Velduil	0(0)	2(2)	0(1)	2(3)
Ransuil	0(0)	0(2)	1(1)	1(3)
Torenvalk	1(0)	5(1)	5(2)	11(3)
Boomvalk	0(0)	0(0)	0(0)	0(0)
Sperwer	0(0)	1(1)	0(0)	1(1)
Buizerd	7(3)	18(21)	2(0)	27(24)
Havik	2(3)	6(7)	0(0)	8(10)

Toelichting:

Blauwe kiekendief.

We laten de grafiek van de Blauwe kiekendief nog maar even staan, alhoewel we ook in 2015 geen broedpaar konden noteren. Ook op de overige eilanden is het crisis alhoewel in 2015 er toch weer 2 paar op Terschelling hebben gebroed. Daarnaast 4 op Texel, 4 in Oost-Groningen en een paar in Flevoland. Al met al halen we net de 10 broedpaar dit jaar in Nederland. Voldoende voedsel, daar draait alles om in de wereld van de roofvogels. Inmiddels zijn er in Oost-Groningen enkele blauwe kiekendieven gevangen en van een GPS logger voorzien en weer vrijgelaten. Deze

dieren leveren een prachtig en broodnodig inzicht in hun levensstrategie dat vervolgens gebruikt kan worden om de soort beter te beschermen tegen uitsterven in Nederland. Er vliegen nog wel een aantal dieren rond op Ameland en het loont de moeite om iedere waargenomen vogel goed te controleren op het dragen van een kleurring. Vaak kan het maken van een digitale foto die later op een beeldscherm bekeken wordt hierbij helpen. Alle waarnemingen van kleurringen bij Blauwe kiekendieven op Ameland zijn zeer welkom bij Johan Krol (t. 06-51932645). Ook als alleen de kleur gezien is en de inscriptie niet kon worden gelezen.

Foto 1. Een beeld zoals we dat nu nog wel van de Blauwe kiekendief kunnen zien maar toch ook steeds minder. Geen broedvogels maar wel overwinterende vogels die prachtig boven de duinen jagen. Dit zijn waarschijnlijk overwinteraars uit Scandinavië. Kooiduinen 18 december 2009. Foto: Johan Krol.

Bruine kiekendief.

In 2015 deed de Bruine kiekendief het goed. Met 38 paar blijft Ameland een belangrijk bolwerk voor deze moerasbewoner.

Het broedsucces (percentage geslaagde nesten N=38) bedraagt 82 % (82% in 2014) en ligt daarmee rond het gemiddelde van de afgelopen 13 jaar. Het konijn als stapelvoedsel doet het dus nog steeds goed en wellicht is een betere konijnenstand ook de reden van de stijging. De Bruine kiekendief weet ze in ieder geval nog steeds voldoende te vangen om een broedsel te laten slagen. Maar we treffen ook muizen en watervogels als prooirest aan. De legselgrootte bedroeg gemiddeld 4,3 ei (4x3,8x4,12x5) en dat is meer dan goed alhoewel de steekproef klein is. Uitgaande van het aantal jongen van tenminste drie weken oud in het nest tijdens het ringbezoek bedroeg de reproductie 2,9 jong per nest (3x1,9x2,10x3,7x4,2x5). Dit is een prima waarde, wat duidt op een goede voedselsituatie. Ook de conditie van de jongen was normaal en bijvoorbeeld beter dan in 2013 toen er soms een heel nest te lichte dieren werd aangetroffen. In 2014 en 2015 werden dergelijke nesten niet aangetroffen. Vervelend was dat we twee nesten in de eifase zagen mislukken waarbij we menselijke invloed niet uitsluiten. Die nesten zullen we in 2016 beter volgen.

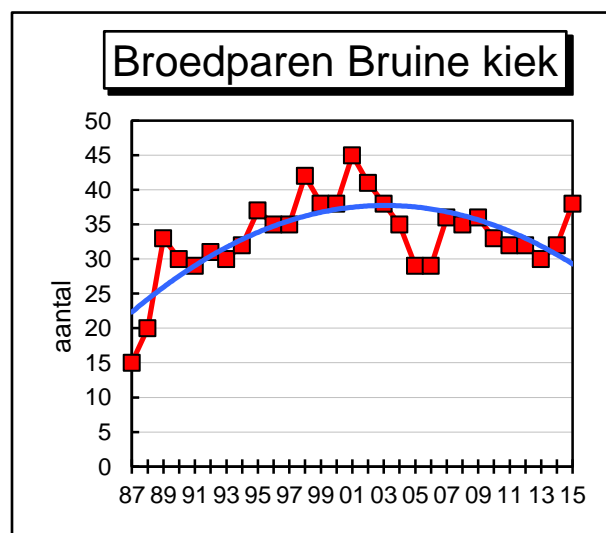
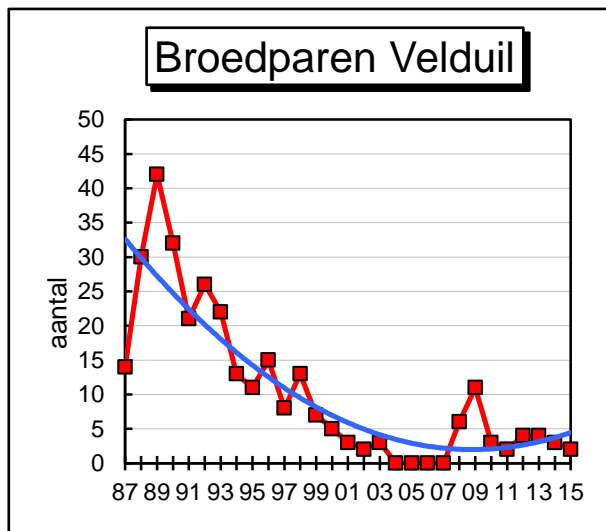

Foto 2. Het laatste 'poldernest' van de Bruine kiekendief. Daarmee bedoelen we dat dit nest in een nat stuk met riet in de polders ligt. In 2014 zijn de overige drie polderkiekendieven hun broedplaats kwijt geraakt door vergraving. Ook deze plaats staat op de nominatie om onder het mom van 'achterstallig onderhoud' door graafmachines vernield te worden. Daarmee zou 10% van de populatie op Ameland

vernield zijn en dat past niet bij de status als Natura2000 vogelsoort. Op 25 mei bevatte het nest 5 eieren. De beide eieren op de foto bleken onbevruucht. Ballum, 22 juni 2015. Foto: Johan Krol.

Velduil.

De Velduil stemde sinds 2004 steeds tot grote droefheid omdat de eens zo talrijke soort compleet van Ameland verdwenen was. Maar in het voorjaar van 2008 werd er weer regelmatig een Velduil op Oost-Ameland gezien en uiteindelijk vestigden zich dat jaar maar liefst 6 broedparen op ons eiland. Deze opleving van de Velduil op Ameland hangt ongetwijfeld samen met een bijzonder goed muizenjaar. En dat betekent ook dat er magere jaren gaan volgen. Desondanks is de Velduil gebleven en handhaaft zich in klein aantal. Opvallend is

dat deze 35 paar Velduil van de afgelopen 8 jaar allemaal, op twee na, op en rond het Nieuwlandsreid en de Hon hebben gebroed. De laatste jaren wordt zelfs uitsluitend op de Hon gebroed. Waarschijnlijk zijn de muizen aantallen op en rond deze kwelders goed geweest en op de rest van het eiland (duinen) niet. Een verklaring? Wij denken aan een herkolonisatie van de kwelders na een leegloop. Het is bekend dat woelmuizen zoals op Ameland de Veldmuis en met name de Aardmuis bij kolonisatie van een nieuw gebied enorm hoge aantallen bereiken die in latere jaren dalen tot een meer stabiel lager niveau. Mogelijk zorgen de hoge waterstanden in de winter die de Hon overstroomden voor een lokale sterfte van de muizen en kan het 'lege' gebied vanuit de omgeving (duinen) weer opnieuw bezet gaan worden. Data van de muizenstand op Ameland zijn er niet om dit te onderbouwen. De twee territoria in 2015 bevonden zich op de oostpunt en er werden twee nesten ontdekt. Één nest leverde 5 jongen uit 5 eieren op, het tweede nest werd pas laat gevonden toen de jongen al aan de wandel waren. Er werd nog 1 groot jong gezien.

Foto 3. Een alarmerende Velduil tijdens het nestbezoek. Hon, 7 juni 2015. Foto: Johan Krol.

Ransuil.

De Ransuil wordt jaarlijks niet specifiek geïnventariseerd (nachtelijke rondes). De ontdekte broedparen betreft dan ook vooral geslaagde nesten omdat de roepende jongen gehoord worden. Dus niet alle nesten worden gevonden en van de meeste nesten zijn, behalve het succesvol zijn, geen nadere gegevens bekend. Een aantal van 10 paren op Ameland leek ons reëel maar SOVON data laten zien dat de Ransuil sinds 1990 met 75% is afgenomen. Wat dat betreft zou een aantal van ongeveer 5 paar misschien dichterbij de werkelijkheid liggen. Het wordt tijd voor een georganiseerde ransuilinventarisatie. De in de grafiek getoonde daling zal dus in werkelijkheid waarschijnlijk iets minder steil verlopen maar een forse daling is zeker. Ook de winterroesten op Ameland zijn vrijwel verdwenen. In 2015 werd op slechts één lokatie een roepende Ransuil gehoord.

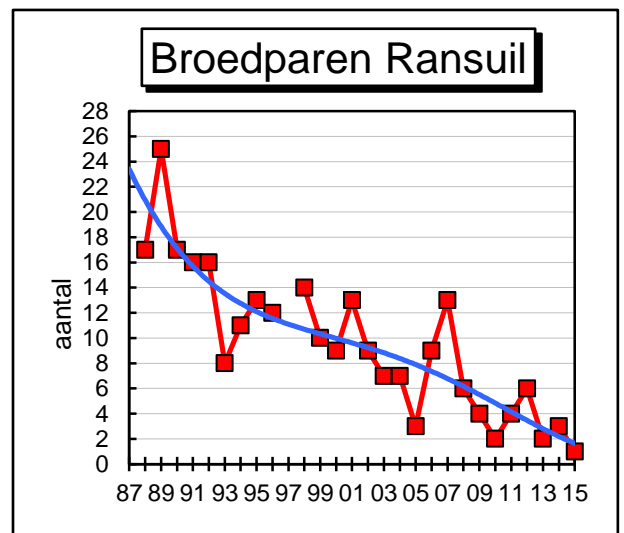
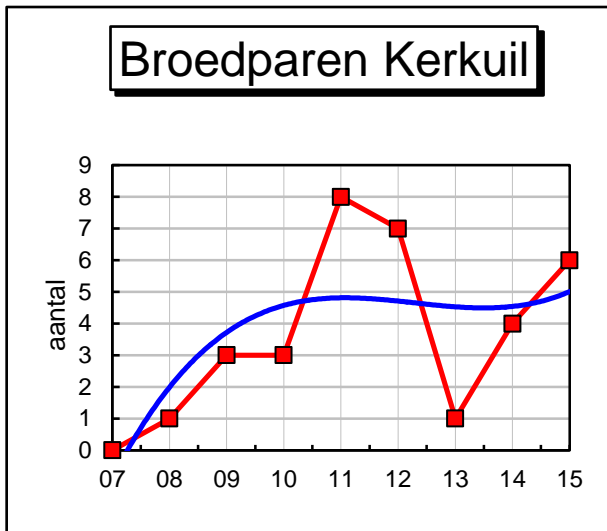

Foto 4. Een ransuil op zijn winterroest. Dat betreft meestal één of enkele bomen die ieder jaar opnieuw in de winterperiode overdag bezet zijn door soms tientallen ransuilen. In de omgeving van de roestplaats wordt dan 's nachts op muizen gejaagd. Op Ameland kwamen dergelijke vaste plekken ook voor maar daar is de afgelopen jaren weinig van teruggevonden. Grou, 29 september 2008. Foto: Johan Krol.

Kerkuil.

In 2008 heeft voor het eerst ooit een paartje Kerkuilen op Ameland gebroed. In samenwerking

met de Werkgroep Kerkuilen Friesland (Jaap Kienstra) zijn er op een 16tal plaatsen nestkasten opgehangen in boerenschuren. Deze kasten hingen daar al ruim 15 jaar en er gebeurde lange tijd weinig tot niets. Daarna werden wel regelmatig kerkuilen waargenomen in de schuren en nestkasten maar tot broeden kwam het lange tijd nog niet. De indruk bestond dat er in de herfst wel (jonge) kerkuilen naar Ameland kwamen vanaf de Friese vastewal maar dat er weinig de wintermaanden overleefden. Sinds 2008 is dat verbeterd. Waarschijnlijk profiteert de Kerkuil van de komst van de Huisspitsmuis op het eiland in 2005, kerkuilen zijn notoire spitsmuisvangers.

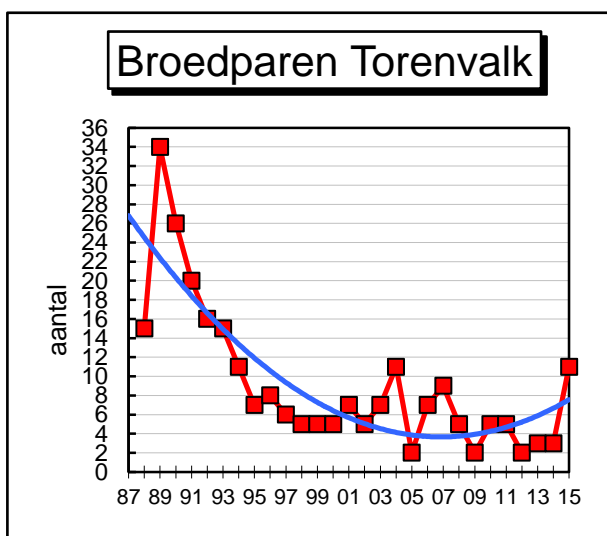
Iemand die dit wil onderzoeken door veel braakballen te pluizen mag zich bij ons melden. In 2013 zien we een enorme daling in het aantal broedparen. Dit heeft alles te maken met de voorgaande winter en met name met het enorm koude voorjaar. Daardoor zijn er waarschijnlijk erg weinig muizen geweest. Kerkuilen kunnen niet lang zonder voedsel, ze hebben niet een erg grote vetvoorraad en moeten bijna dagelijks een paar muizen vangen. Vooral in de maanden maart-april 2013 zijn er zeker een 14-tal dode kerkuilen op Ameland gevonden. Dat is een enorme lokale sterfte. In 2014 en 2015 trok zoals verwacht de stand weer aan en we stegen naar 6 broedpaar. Maar schijn bedriegt. Ons beste broedpaar deed geen poging en de 6 paren deden 7 broedpogingen. Eén paar broedde twee maal nadat het eerste nest met grote jongen toch mislukte. Tijdens de kastcontrole van die 7 pogingen waarbij de jongen meestal meer dan halfwas zijn (ongeveer 5-6 weken oud) troffen we 7 dode en 15 levende jongen aan. Die levende jongen waren zonder uitzondering veel te licht. Uiteindelijk zijn er slechts 3 jongen van één nest uitgevlogen. De rest is doodgegaan door voedselgebrek. De kerkuilen hebben in 2015 duidelijk een enorm muizengebrek gehad.

Foto 5. Een prachtige erg licht getinte volwassen Kerkuil die alleen in een nestkast werd aangetroffen. Er bestaan in Europa twee ondersoorten van de Kerkuil. Een daarvan is een ondersoort met een spierwitte borst, Tyto alba alba genoemd. In Engeland komt deze voor en de uil op de foto lijkt daar op maar is toch een 'gewone' Kerkuil. Wel een erg mooi exemplaar. Ballum, 15 september 2015. Foto: Johan Krol.

Torenvalk.

Voor de Torenvalk geldt hetzelfde als voor de Ransuil. Ook voor deze soort plegen we een

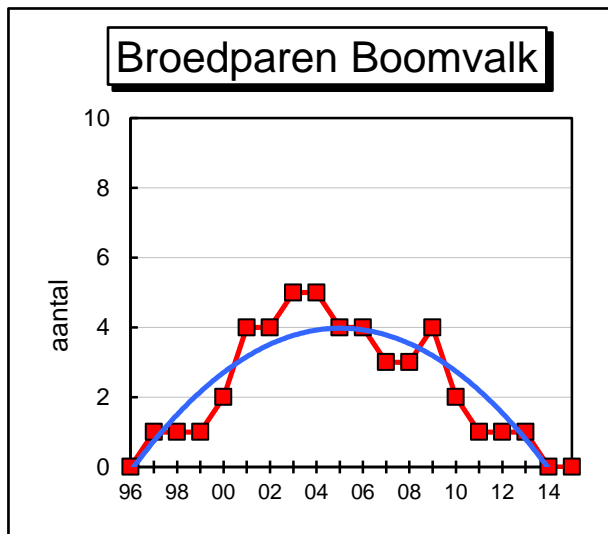
mindere inspanning. Dus net als bij de Ransuil houden we wat betreft het exacte verloop van de grafiek een forse slag om de arm. Maar ook landelijk gaat het niet goed met de Torenvalk als broedvogel. In 2014 was echter sprake van een forse opleving van de muizenstand in Friesland waar veel broedparen van profiteerden. Wij denken dat een deel van de dieren naar Ameland getrokken is in 2015. Van de 11 paar waren tenminste 5 succesvol. We kregen drie nesten te zien met in totaal 13 jongen (2x4, 1x5). Dat lijkt iets beter dan de andere notoire muizenvangers Kerkuil en Ransuil.

Foto 6. Een zeldzaam tafereel. Een paar torenvalken dat zijn naam eer aan doet door in een toren te gaan broeden. Valken bouwen geen nest en maken gebruik van lege nesten van kraai en ekster of holtes in bomen en gebouwen. Ook speciale nestkasten willen ze graag gebruiken maar op Ameland bleek dat nooit erg succesvol. Dit paar heeft eieren gelegd in een nestje van een kauw of duif dat op de muur van het galmgat ligt. Het nest op de foto bevatte 5 goede jongen waarvan er eentje sneuvelde door een val naar beneden en de overige 4 goed uitvlogen. Ballum, 22 juni 2015. Foto: Johan Krol.

Boomvalk.

Boomvalken blijven lastige klanten. De nesten zijn moeilijk te vinden en vanwege het late

broedseizoen is de inspiratie van de inventariseerders vaak ook een beetje minder. Maar toch lijkt het er ernstig op dat de Boomvalk betere tijden heeft gekend op Ameland. Sinds 2014 kunnen we geen broedparen meer vinden. Zelfs een enkele zomerwaarneming is al zeldzaam geworden. Wat daarvan de redenen zijn is onduidelijk. Voedselgebrek, nestgebrek (valken gebruiken oude nesten) of predatierisico door Havik en Buizerd lijken de voornaamste oorzaken. Zonder verder onderzoek valt daar echter weinig zinnigs over te zeggen.

Sperwer.

De Sperwer broedparen verlopen de laatste jaren wat wisselvallig. Mogelijk heeft grote neef Havik daar enige inbreng in. Uit diverse onderzoeken blijkt de Sperwer regelmatig als prooidier van haviken, alhoewel dit vaak nestjongen en pas uitgevlogen jongen betreft. Opvallend is de laatste jaren de verschuiving van de nestlocaties naar vrij obscure plekjes vlakbij bebouwing. Waarschijnlijk ontwijken de sperwers daarmee de haviken. In 2015 wederom slechts 1 broedpaar. Dit was met 5 jongen uit 5 eieren wel succesvol.

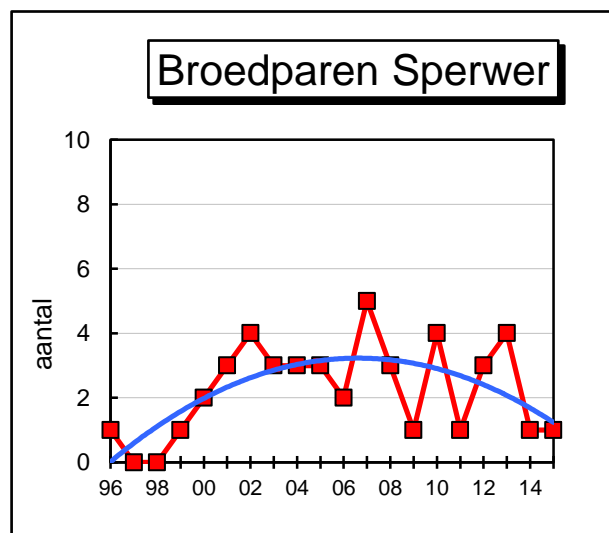

Foto 7. Het enige sperwernest in 2015.

Fantastisch mooie eieren in een op het oog onmogelijk nest. Er is geen gevoerde nestkom waarin blaadjes, dennennaalden, veertjes of gras is verwerkt. Integendeel, de eieren liggen op erg stugge en ruwe takjes en een paar boomschilvers. De takjes in het nest zijn van de nestboom en zijn bepaald

niet glad zoals op de voorgrond zichtbaar is. Het vrouwtje gaat ongetwijfeld heel voorzichtig te werk tijdens het broeden en het keren van de eieren. Ballum, 4 juni 2015. Foto: Johan Krol.

Havik.

Na het voorspelde begin in 2004 met het eerste broedpaar van deze indrukwekkende soort en een logisch vervolg in de jaren daarna leek de groei er uit in 2012. In 2013 zien we het hoogste aantal paren en sindsdien vallen we terug naar het niveau van 2011-2012. Haviken op de eilanden doen het goed doordat vogels zich naast de bossen ook in duinstruwelen zijn gaan vestigen. Net zoals de Buizerd dat al eerder deed. Maar in tegenstelling tot de welbekende Buizerd die zich graag in open terrein op paaltjes laat zien zal de Havik zich meestal toch aan het zicht onttrekken in de bossen en duinen. Toch is het de toppredator van de voedselketen in de bossen en duinen. Het broedsucces is op de vaste wal het laatste decennium behoorlijk teruggefallen door voedselgebrek in de sterk verarmde bossen en omringend landbouwgebied maar op Ameland lijkt voorlopig een goede situatie te zijn. Ook in 2015 was het broedsucces heel behoorlijk voor de Havik. Van de 8 paren waren 6 succesvol. De legselgrootte bedroeg gemiddeld 3,8 ei (1x3, 3x4) maar de steekproef is klein. Van de nesten vlogen gemiddeld 3,2 (1x2, 2x3, 2x4) jongen uit en dat is erg goed.

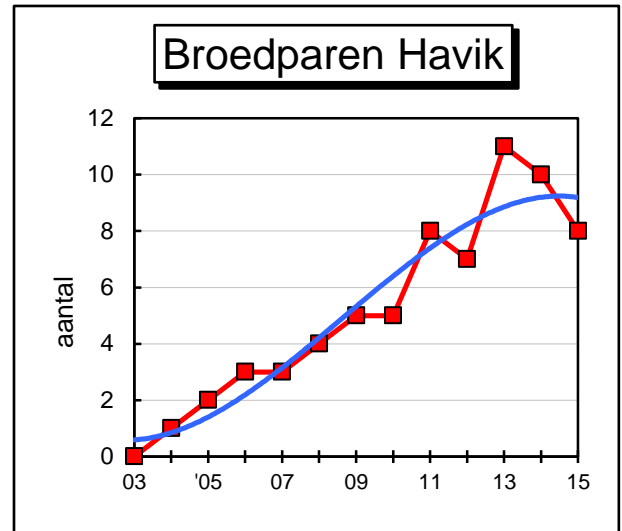

Foto 8. Na het ringen en meten nog steeds boos. Vaak is er wel een individueel verschil in gedrag tussen vogels aanwezig. Iedereen met een voerplek in de tuin zal dat ook kennen. Het nest bevatte 3 mannetjes en de linker vogel doet de klimmer nog even boos uitgeleide. Zeer

bijzonder was het feit dat op slechts 20 meter afstand een paar buizerd 3 nog grotere jongen in het nest had.

Dichterbij elkaar broedende paren van Buizerd en Havik kennen wij niet. Beide nesten vlogen goed uit.

Hollum, 15 juni 2015. Foto: Johan Krol.

Buizerd.

De Buizerd is een rasoportunist wat voedsel en nestplaatskeuze betreft. Dat blijkt wel als we naar de aantallen en soms sterke teruggang (Blauwe kiekendief, Velduil, Ransuil, Torenavalk) van de andere soorten roofvogels op Ameland kijken. De Buizerd broedt inmiddels niet alleen in de bossen maar ook in struweel in de duinen en weet overal toch wel voedsel te vinden. Waarbij ook aan aas (dode konijnen) gedacht kan worden. Het voedsel bestaat naast de konijnen ook uit andere kleine zoogdieren (muizen, Bruine rat) en vogels. Alles wat groter is dan een vlieg wordt door een Buizerd gegeten. Na een aanvankelijke stabilisatie rond de 24 paar sinds 2011 deed de Buizerd het in 2015 weer iets beter met 27 paar. De legselgrootte was gemiddeld 3,0 ei (1x2,3x3,1x4) wat erg goed is. De jongenproductie bedroeg gemiddeld 2,1 (3x1,8x2,4x3) jong per succesvol nest en dat is een hoog gemiddelde.

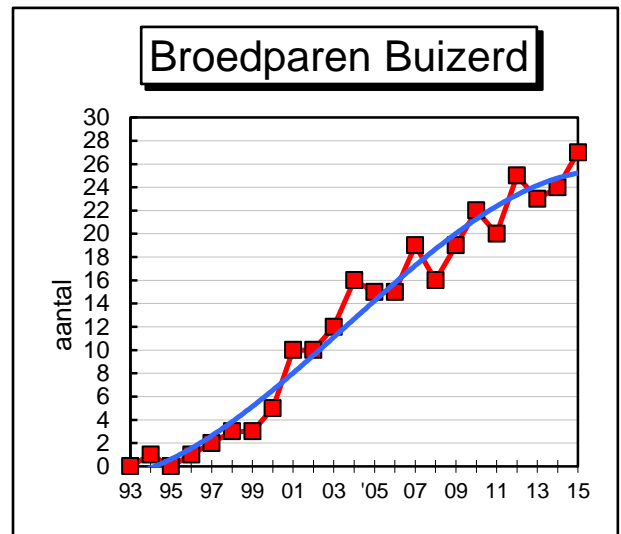

Foto 9. Een prachtig kwartet jonge buizerds in goede conditie van ongeveer 10-13 dagen oud. Links is een stuk konijn als voedsel zichtbaar. Desondanks vlogen er uiteindelijk 3 jongen uit waarvan er inmiddels eentje

teruggemeld is uit Noordhorn (50 km) op 15 januari 2016 als levend verkeerslachtoffer die naar een asiel is gebracht. Daarmee is tenminste de helft van het stel op de foto binnen een half jaar uitgeschakeld. De sterfte van de jongen van alle in dit verslag genoemde soorten ligt gedurende de eerste winter op meer dan 50%. Zelfs voor grote soorten als Buizerd en Havik. Ballum, 30 mei 2015. Foto: Johan Krol.